

שיעור יא: גט מעושה

Session #11: The Coerced Get

(1) דברים כד:א-ד

(א) כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָעִלָּהּ וְהָיָה אִסְרָא תִּמְצָאֶחָן בְּעֵינָיו כִּי־מָצָא בָּהּ עֲרוּת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָתָהּ וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשָׁלַחָהּ מִבֵּיתוֹ: (ב) וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהִלָּכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ־אַחֵר: (ג) וְשָׁנְאָהּ הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָתָהּ וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשָׁלַחָהּ מִבֵּיתוֹ אוֹ כִּי יָמוּת הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן אֲשֶׁר־לָקְחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה: (ד) לֹא־יֻכַּל בַּעֲלָהּ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר־שָׁלַחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לְהָיִית לּוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִטְמִינָהּ כִּי תֹעֵבָה הוּא לִפְנֵי ה' וְלֹא תִחַטֵּא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה:

(2) משנה כתב יד קאופמן גיטין ט:

גט מעשה,

בישראל כשר

ובגוים פסול.

והגוים חובטים אותו ואומרים לו:

"עשה מה שישאל אומרינו לך",

וכשר.

(3) מדרש תנאים דברים כד:א

ד"א והיה אם לא תמ' חן בעי' וכתב לה מלמד שאינו מגרש אלא לרצונו אבל האשה מתגרשת לרצונה ושלא לרצונה:

(4) ויקרא א:ג

אִם־עָלָה קָרְבָּנוֹ מִן־הַבְּקָר זָכָר תָּמִים יִקְרִיבֶנּוּ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יִקְרִיב אֹתוֹ לְרִצְנוֹ לִפְנֵי ה':

(5) משנה כתב יד קאופמן ערכין ה':

חִיבֵי עֲרֻכִּים, מְמַשְׁכְּנִים אוֹתָם. חִיבֵי חֲטָאוֹת וְאֲשָׁמוֹת, אֵין מְמַשְׁכְּנִים אוֹתָם. חִיבֵי עוֹלָה וּשְׁלָמִים, מְמַשְׁכְּנִים אוֹתָם.

אף על פי שאינו מתכפר לו עד שיתרצה, שנאמר לרצנו, כופין אותו עד שיאמר "רוצה אני".

וכן אתה אומר בגיטין נשים: כופין אותו עד שיאמר "רוצה אני".

(6) יבמות ק"ו ע"א

יִקְרִיב אוֹתוֹ מִלְּמַד שְׂכּוּפִין אוֹתוֹ יֻכַּל בַּעַל כְּרוּחוֹ ת"ל לרצנו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני

וכן אתה מוצא בגיטין נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני.

(7) מכילתא דרבי ישמעאל משפטים - מסכתא דנזיקין פרשה א

רבי אלעזר בן עזריה או',

הרי הגוים שדנו כדיני ישראל,

שומע אני יהו דיניהם קיימים,

תלמוד לומר ואלה המשפטים,

אתה דן את שלהם והם אינן דנין את שלך;

מכאן אמרו, גט המעושה בישראל כשר ובגוים פסול;

אבל גוים חובטין אותו ואומרינו לו, עשה מה שישאל אומר לך, כשר. –

(8) גיטין פח ע"א

גט מעושה, בישראל - כשר,

ובגוים - פסול;

ובגוים, חובטין אותו ואומרים לו

עשה מה שישראל אומרים לך

(וכשר).

אמר ר"נ אמר שמואל:

גט המעושה

בישראל,

כדין - כשר,

שלא כדין - פסול ופוסל;

ובגוים,

כדין - פסול ופוסל,

שלא כדין - אפי' ריח הגט אין בו.

מה נפשך?

אי גוים בני עשויי ניהו,

איתכשורי נמי ליתכשר!

אי לאו בני עשויי ניהו,

מיפסל לא ליפסל!

אמר רב מרשיא:

דבר תורה גט מעושה בגוים כשר,

ומה טעם אמרו: פסול?

שלא תהא כל אחת ואחת הולכת ותולה עצמה בגוי,

ומפקעת עצמה מיד בעלה.

אי הכי,

שלא כדין אפי' ריח הגט אין בו,

ונהוי שלא כדין כישראל,

ומפסיל נמי לפסול!

אלא, הא דרב מרשיא בדותא היא.

וטעמא מאי?

כדין בכדין דישראל מיחלף,

שלא כדין בכדין ישראל לא מיחלף

(6) אגט מעושה בישראל כשר ובעובדי כוכבים פסול ובעובדי כוכבים יחובטין אותו ואומרים לו עשה מה שישראל אומרים לך (וכשר): גמ' אמר ר"נ אמר שמואל גט המעושה בישראל כדין כשר שלא כדין פסול ופוסל ובעובדי כוכבים כדין פסול ופוסל שלא כדין אפי' ריח הגט אין בו מה נפשך אי עובדי כוכבי בני עשויי ניהו איתכשורי נמי ליתכשר אי לאו בני עשויי ניהו מיפסל לא ליפסל אמר רב מרשיא דבר תורה גט מעושה בעובדי כוכבי כוכבי כשר ומה טעם אמרו פסול שלא תהא כל אחת ואחת הולכת ותולה עצמה בעובד כוכבי ומפקעת עצמה מיד בעלה אי הכי שלא כדין אפי' ריח הגט אין בו ונהוי (6) שלא כדין כישראל ומפסיל נמי לפסול אלא הא דרב מרשיא בדותא היא וטעמא מאי כדין בכדין דישראל מיחלף שלא כדין בכדין ישראל לא מיחלף:

(9) רמב"ם הלכות גירושין פרק ב הלכה כ

מי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו ולא רצה לגרש,
בית דין של ישראל בכל מקום ובכל זמן מכין אותו עד שיאמר רוצה אני ויכתוב הגט והוא גט כשר,
וכן אם הכוהו גוים ואמרו לו עשה מה שישאל אומריין לך ולחצו אותו ישראל ביד הגוים עד שיגרש הרי זה כשר,
ואם הגוים מעצמן אנסוהו עד שכתב הואיל והדין נותן שיכתוב הרי זה גט פסול.

ולמה לא בטל גט זה שהרי הוא אנוס בין ביד גוים בין ביד ישראל,

שאינן אומריין אנוס אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחוייב מן התורה לעשותו
כגון מי שהוכה עד שמכר או נתן
אבל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה והוכה
עד שעשה דבר שחייב לעשותו או עד שנתרחק מדבר שאסור לעשותו
אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה.

לפיכך זה שאינו רוצה לגרש
מאחר שהוא רוצה להיות מישראל רוצה הוא לעשות כל המצות ולהתרחק מן העבירות
ויצרו הוא שתקפו
וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני כבר גרש לרצונו.

לא היה הדין נותן שכופין אותו לגרש וטעו בית דין של ישראל
או שהיו הדיוטות ואנסוהו עד שגירש הרי זה גט פסול,
הואיל וישראל אנסוהו יגמור ויגרש,
ואם הגוים אנסוהו לגרש שלא כדין אינו גט,
אף על פי שאמר בגוים רוצה אני ואמר לישראל כתבו וחתמו
הואיל ואין הדין מחייבו להוציא והגוים אנסוהו אינו גט.